

”LEDETRÅDER I ÅPENT LÆRINGSLANDSKAP”

Pedagogisk grunnlagsdokument for HiB - bibliotekets opplæring i søk og bruk av informasjonskilder

Høgskolens strategiske plan 2006 – 2010 og informasjonskompetanse

I Høgskolens strategiske plan er det et overordnet mål at virksomheten skal legge vekt på kunnskapsutvikling, nyskaping og livslang læring. Biblioteket er et åpent læringslandskap der studenter og ansatte kan møte et mangfold av kilder som kan bidra til å realisere et slikt mål. Forutsetningen er at kildene blir søkt etter, lest, vurdert og brukt til å generere ny kunnskap. Aktiv og innsiktsfull søking etter og bruk av, faglige informasjonskilder kan først skje etter at studenter og ansatte har opparbeidet seg den informasjonskompetanse som er nødvendig for å kunne gjøre seg nytte av bibliotekets mange ledetråder til ny og nyttig kunnskap.

Begrepet ”informasjonskompetanse” er internasjonalt og brukes for å definere en persons

- evne til å erkjenne behov for informasjon
- evne til å søke informasjon
- evne til å finne fram til og i informasjonen
- evne til å vurdere relevansen av informasjonen i forhold til målet med søket
- evne til å vurdere kritisk den relevante informasjonen
- evne til å bruke informasjonen i egen fremstilling

Informasjonskompetanse i Plan for utvikling av biblioteket 2005 -2010

Biblioteket ser opplæring i informasjonskompetanse som en viktig del av sin virksomhet. Med Kvalitetsreformens krav om å ta i bruk mer studentaktive læringsformer, forskningsbasert undervisning, samt høgskolens satsing på PBL, har biblioteket og bibliotekarene fått tildelt en tydeligere rolle i studentenes læringsarbeid. I samarbeid med de faglige ansatte tar bibliotekarene på seg oppgaven med å lære opp studenter til systematiske søk etter informasjonskilder og deretter kritisk og innsiktsfull bruk. Derfor har biblioteket i sin plan for utvikling 2006 - 2010 formulert følgende mål for virksomheten:

”Biblioteket fremstår som en attraktiv læringsarena der studenter og lærere får informasjonskompetanse gjennom opplæring i informasjonssøking og kritisk bruk av kilder”

Strategier for å nå målet er:

- arbeide for at opplæring i informasjonssøking og vurdering av kilder blir en timeplanfestet og integrert del av utdanningen ved høgskolen i Bergen
- styrke samarbeidet mellom bibliotekansatte og faglige ansatte
- videreutvikle tjenesten "lån en bibliotekar" til studenter og ansatte ved Høgskolen i Bergen
- ta i bruk det nyutviklede webbaserte opplæringsprogrammet "Søk og Skriv" for studenter
- samarbeide med fagmiljøet om å standardisere og kvalitetssikre pensumlister som legges ut på nettet sammen med fagplanene

Det arbeides godt med alle disse strategiene, der implementeringen av "Søk og Skriv" vil være en spesielt viktig utfordring på det tidspunktet dette dokumentet skrives.

Syn på læring i bibliotek

Biblioteket er en unik læringsarena som har en rekke særtrekk:

- Åpent for individuelle læringsprosjekt
- Mulighet til å prøve og til å gjøre feil uten å bli vurdert på prosess
- Plass for arbeid i eget tempo med varierte arbeidsmåter
- Ro til overveielse og refleksjon
- Rom for gruppearbeid
- Utvalgte, differensierte og mangfoldige informasjonsressurser, system og kvalitetsvurdering
- Veiledning

I biblioteket kan forskjellige læringsformer taes i bruk:

- Student møter faglige tekster – forskende og kritisk utprøvende læring
- Student møter andre studenter – sosiokulturell læring
- Student møter en læremester – modell-læring, ledsagende læring
- Student møter en veileder – problembasert læring

Dette vil si at læring i bibliotek kan skje på individuell og ikke timeplanfestet basis, det kan skje i arbeid med en obligatorisk oppgave og det kan skje som følge av å delta på bibliotekets organiserte opplærings aktiviteter. Uansett forutsetter læring at den enkelte bibliotekbruker selv er motivert, aktiv og reflektert i møte med bibliotekets innhold og tjenester.

I den pedagogiske manualen som følger "Søk og skriv" er det nedfelt et læringssyn som biblioteket ved HiB slutter seg til. Den viktigste grunnlagstenkningen omkring læring i biblioteksammenheng er som følger:

"Vi tenker på læring som en konstruktiv prosess. Læring skjer ved at man utfører handlinger og reflekterer rundt handlingene. Refleksjonen omfatter en bevisstgjøring av hvilke tanker og følelser man har, samt hvilke handlinger man utfører. Vi ser på læring som en sosial prosess. Man lærer gjennom samhandling med andre....."

“Læring må være kontekstualisert. Dette innebærer at studentenes utgangspunkt og behov må være i sentrum for undervisningen. I vår undervisningsplanlegging innebærer det at kurs må være tilpasset studentenes forkunnskaper og oppgavene de står overfor.” (Søk og Skriv, 2007, s.6)

Bibliotekets opplæringstilbud

Høgskolens fem studiestedsbibliotek har hver for seg utviklet et omfattende opplærings- og veiledningstilbud som er tilpasset studienes egenart og behov. Det finnes likevel noen overordnede rammer som kan være felles for alle tilbudene:

- Avtaler om opplæring mellom faglærer og bibliotekar skal være inngått minst 2 uker i forkant
- Faglærer skal være til stede under opplæringen for hele kull og klasser
- Opplæring for hele kull og klasser skal være timeplanfestet
- Opplæringen skal planlegges og gjennomføres på grunnlag av en slik refleksjon som den didaktiske relasjonsmodellen (Bjørndal og Lieberg, 1978) legger opp til (se neste kapittel)

Alle avdelinger skal minimum tilby et progressivt opplæringsprogram i 3 trinn for **Bachelorstudier:**

1. **Grunnopplæring** - Tidlig i første semester
2. **Søkekurs** - knyttet til spesifiserte fagområder eller emner, samt arbeid med problemløsning og oppgaver
3. **Avansert søke- og skriveopplæring** - i startfase av Bacheloroppgave

og et opplæringsprogram i 2 trinn for **Masterstudier:**

1. **Innføringskurs** – tidlig første semester
2. **Avansert og spesialtilpasset kurs** - i startfasen av Masteroppgaven

Opplæring for **etter- og videreutdanningskurs** må tilpasses hvert enkelt studium.

Grunnopplæring = enkel innføring i bibliotekets organisering og tjenester med utgangspunkt i bibliotekets hjemmeside samt opplæring i bruk av BIBSYS. Første innføring i problemstillinger rundt bruk av søkemotorer kontra lisensierte fagdatabaser. Undervisning i auditorium, klasserom eller på PC-lab (eller i kombinasjon). Omvisning i biblioteket kommer i tillegg.

Søkekurs i forbindelse med oppgaveskriving (for eksempel mappeoppgaver) knyttet til forskjellige fag og emner. Introduksjon av utvalgte databaser. Vise søkeprosedyrer med utgangspunkt i relevante eksempler fra studentenes egne oppgaver. Egentrening i søkeprosesser for studentene med veiledning fra bibliotekar. 1 – 3 timer i rom med PC-for alle

Avansert søke- og skriveopplæring - Mer kompliserte søk i et utvalg av relevante databaser og mer grunnleggende om akademisk skiving med utgangspunkt i "Søk og Skriv" (kildekritikk, siteringsteknikk og forskningsetikk)

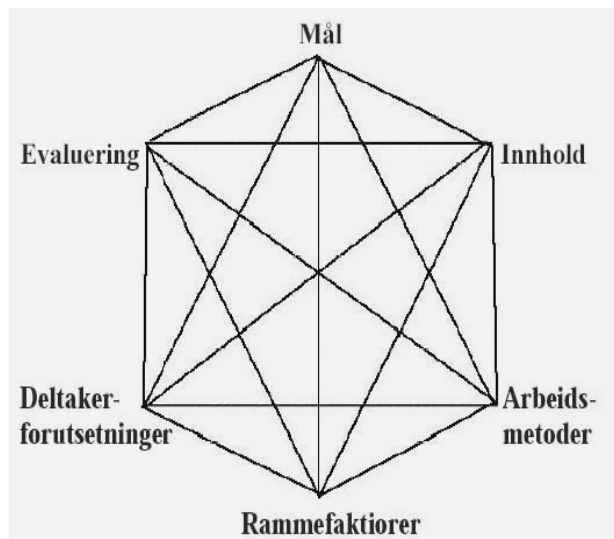
Innføringskurs – Relevante elektroniske søkekilder, relevante søkeeksempler, siteringsteknikk, kildekritikk, forskningsetikk "Søk og Skriv"

Avansert og spesialtilpasset kurs - Knyttet til emner og problemstillinger studentene skal arbeide med i sine masteroppgaver "Søk og Skriv"

I tillegg: **Skreddersydde kurs og veiledninger** for mindre grupper og enkeltpersoner ("lån en bibliotekar") etter behov og kapasitet

Planlegging av opplæring

Den didaktiske relasjonsmodellen (Bjørndal og Lieberg, 1978) er et aktuelt redskap for planlegging og gjennomføring av opplæringstiltak i bibliotek:

Hovedpoeng med denne modellen:

- **Skiller ut de mest vesentlige faktorer i undervisningen.**
- **Viser at undervisningsplanlegging og undervisning er en helhet.**
- **Viser at det ikke er mulig eller ønskelig å planlegge undervisningen fullstendig.**
- **Planleggingen låser ikke undervisningen. Den kan tilpasses nye endrede forhold.**
- **Ingen faktor må styre alle andre.**

(Bjørndal og Lieberg, 1978)

Rammefaktorer

Rammefaktorer er alt det som gjør opplæringen praktisk mulig. Annonsering av kurs, kontakt med faglærer, påmelding, antall påmeldte, avtale om lokaler, kontroll av teknisk utstyr, tidsplan, egne faglige kvalifikasjoner etc.

Hvilke rammevilkår som er viktigst henger selvfølgelig sammen med de andre faktorene.

Deltakerforutsetninger

Planleggingen må gjøres ut fra de faglige og psykososiale forutsetninger deltakerne har. Det faglige nivået må være i overensstemmelse med øvrig studieprogresjon..

Viktige spørsmål å overveie er: Hva arbeider studentene med for tiden? Hvor langt er de kommet i utdannelsen? Hvor mange er de? Er de trent i å arbeide i grupper?

Hvilke erfaringer har de med informasjonssøk? Opplæringens: **Hvem**

Mål

Klart definerte mål er viktig for undervisningssituasjonen. De beskriver forventningene til hva studentene kan etter å ha gjennomført opplæringen. Hva ønskes oppnådd, og hva skal de lære? Opplæringens: **Hvorfor**

Eksempler:

- Studentene skal vite at biblioteket finnes, og er der for dem.
- Studentene skal ha definerte ferdigheter i informasjonssøking
- Studentene skal ha kunnskaper om faglige databaser (utvalgte)
- Studentene skal ha gode kunnskaper og holdninger til kildekritikk og siteringsteknikk

Innhold

Et godt prinsipp for læring, er at den som deltar, opplever situasjonen som viktig og nyttig, samt har en følelse av at kunnskapen er nødvendig for å kunne gå videre i sin personlige faglige utvikling. Viktige spørsmål å overveie: I hvilken faglige kontekst skal opplæringen skje? Hvilke deler av informasjonskompetansefeltet er det aktuelt å vektlegge i den aktuelle sammenheng? Planlegging av innholdet forutsetter et tett samarbeid med studentenes faglærere for å integreres i studieløpet for øvrig.

Opplæringens: **Hva**

Arbeidsmetoder

Undervisningen kan variere mellom forelesninger, plenumsdiskusjon, gruppearbeid og individuelt arbeid.

I en forelesning blir det oftest enveiskommunikasjonen, så en kombinasjon av noen av disse formene kan være det beste. Hvor aktive skal deltakerne være? Skal de

arbeide med egen PC eller bli undervist via storskjerm? Skal det være problembasert undervisning? Skal de kunne ha med egne oppgave/prosjektformuleringer? Bruken av varierte arbeidsmetoder og presentasjonsteknikker er og en del av den didaktiske tenkingen.

Opplæringsens: **Hvordan**

Evaluering

Vurdering/evaluering sier noe om hvordan kurset og læringsprosessen har vært, og også noe om resultatet av undervisningen.

Evaluering gir også den som underviser et erfaringsgrunnlag for neste kurs, hva som fungerte bra og hva som evt. må endres på.

Det kan brukes enkle evalueringsskjema som leveres inn umiddelbart eller senere, der studentene vurderer bibliotekaren som foreleser, kursinnholdet og hvilket utbytte de har hatt av undervisningen.

Et viktig spørsmål å overveie er om studentene har hatt et læringsutbytte som tilsvarer de planlagte læringsmålene

Eksempler på opplæringsdisposisjoner med utgangspunkt i den didaktiske relasjonsmodellen

Biblioteket Nygård

Grunnopplæring trinn 1 – Introduksjon

- brosjyre, info-seddel om Nygård
- møte med instituttene, f.eks maskin/marin, øk-adm, før sommeren? Høre om vi kan ha en kort intro de første ukene + grunnopplæring 2 i "Teknologi og samfunn"

Introduksjon (15 min):

Innhold

- Hva finner dere på biblioteket? Hvem er vi?
- Hvorfor trenger dere å vite om biblioteket? Hvorfor trenger dere oss?
- Vise hovedsiden på Web
- Hva er Bibsys – hvordan se hva vi har i våre samlinger
- Dele ut brosjyre

Mål

Introdusere biblioteket – hvem er vi, hva har vi

Arbeidsmetoder

"Forelesning" for én eller flere klasser

Rammefaktorer

Klasserom/auditorium

15 min

PC/monitor

Deltakerforutsetning

Tatt opp som student ved HiB – ferske 1.klassinger

Evaluering

Egenevaluering etter at alle klassene har fått introduksjon

Oppsummering: Hvilken respons fikk vi? Fikk vi fram budskapet? Bør noe endres til neste studiestart?

Grunnopplæring trinn 2 – Innføring i informasjonskompetanse

- Oppgave, må ned i biblioteket for å løse. Premie
- Vise "undersidene" på Web, databaser, Bibsys, Google, Mime
- Søk&Skriv

Mål

Kjennskap til, og kunne navigere på hjemmesiden

Kunne bruke Bibsys ASK til å søke, bestille og fornye

Innhold

- Hjemmesiden, fokus på venstremargen og de ressurser vi har tilgjengelig.
- Hvordan navigere
- Oppslagsverk/ordbøker
- BIBSYS – en grundig innføring
- Google vs. MIME
- Søk & Skriv – rask oversikt
- Poengtere forskjellen mellom bibliotekets ressurser (kvalitetssikret) og den åpne web (google). NB! Google scholar
- Studentmailen vs. It's learning

Arbeidsmetoder

Forelesning

Oppgave (obligatorisk) som skal løses i etterkant, på Biblioteket og ved bruk av hjemmesiden. Innen 2-3 dager, gruppevis? Lage 3-4 oppgavesett, evt. tilpasset faget

Premie

Rammefaktorer

Klasserom/auditorium

PC/monitor
Biblioteket tilgjengelig
Timeplanen – del av ”Teknologi og samfunn” eller tilsvarende metodefag

Forberedelse for bibliotekpersonalet
Avtale med faglærer – obligatorisk oppmøte ☺

Deltakerforutsetninger

Nybegynner, høst 1.klasse
Klassevis/gruppe

Evaluering

Har studentene hatt læringsutbytte? Bruke oppgaven som evaluering, ser om opplegget har funket.

Etter hver undervisning skal de (to) som har hatt opplegget gjøre en evaluering sammen. Dessuten gjøres en felles evaluering på slutten av semesteret/all undervisning ferdig, notere erfaringer til bruk for neste års undervisning.

Oppsummeringsdokument: Antall studenter møtte?

Kontakten/avtalen med læreren – fungerte det? Etc.

(Dokumentet legges på felles-ai/bibliotek, til bruk til neste undervisningsøkt.

Trinn 3

Innhold
Søk&Skriv – grundig innføring
Kildekritikk
Henvisninger (EndNote?)
Dypere inn i spesifikke databaser

Biblioteket – Landås 2007-2008

Grunnopplæring for bachelorutdanningene:

Deltakerforutsetninger:

- Nye studenter
- Allmennlærerstudentene: kull på 8 klasser. Førskolelærerstudentene kull på 6 klasser. Folkehelsearbeid – 1 klasse
- De har ulik bakgrunn, men erfaringsmessig liten kunnskap om informasjonssøking utenom Google

Mål:

Kjennskap til bibliotekets tjenester og en begynnende forståelse for informasjonskompetanse:

- Kjenne til ulike typer faglige informasjonskilder
- Noe kjennskap til bibliotekets hjemmeside – hvor den ligger og at den har veier til faglig informasjon
- Kritisk holdning til Internett som søke- og informasjonskilde, og kjennskap til databaser og emneportaler som alternativ til Google
- Noe kjennskap til søketeknikk: emneord kontra fritekstsøk, trunkering og boolsk søking
- Noe kunnskap om ulike aspekter i kildekritikk
- Begynnende forståelse for sitering og kjennskap til veiledninger de kan bruke i skriveprosessen
- Kunne lage litteraturlisteinnførsel for bok, tidsskriftartikkel og nettsted

Rammefaktorer:

- Samarbeid med faglærere om tidspunkt, timeplanfesting og annonsering
- Hensiktsmessige tidspunkt for de ulike tiltakene: omvisninger tidlig, opplæring når de begynner med oppgave
- Vil foregå i auditorium, datalab og i biblioteket
- Teknisk utstyr må prøves ut i forkant

Arbeidsmetode:

- Forelesning (20 min) på obligatorisk IKT-dag
- Omvisning for klassene i biblioteket (30 min.). Dersom flere enn 15 møter, deles de i 2 grupper. Følger detaljert plan over rute/stopp i lokalet og informasjon.
- Fellesforelesning (2 undervisningstimer) for 3 "IKT-klasser" (ALU) med mappeoppgave
- Undervisning og veiledning på datalab for de andre klassene (2 undervisningstimer)
- Webside over innholdet i undervisningen, med lenker til ulike støttesider. Lenkes til websiden i "It'sLearning"
- Mesterlære og veiledning, forsøker å aktivisere studentene med spørsmål og små oppgaver

Innhold:

- IKT - dag: viser hjemmesiden og BIBSYS Ask
- Omvisning: bibliotekets tjenester og praktisk bruk av tjenestene

Undervisningen i klassene:

- Viser hjemmesidene
- Viser tabell over ulike typer informasjonskilder
- Viser fagsider for KRL på hjemmesiden vår til ALU - klassene
- Introduserer Søk og Skriv

- Viser websiden som er spesiallaget til undervisningen
- Ulike søkekilder (søketeknikker og kildekritikk tas under de enkelte kildene)
 - Google – emneportaler som alternativ, kort om databaser
 - BibsysAsk
 - Norart
 - Viser resten av fagsiden
- Sitering og litteraturlister

Evaluering:

- IKT-klassene: mappeoppgave. Vår undervisning tas med i refleksjonsnotat ved endt skoleår.
- Kort evaluering i spørreskjema ”It’s Learning” for alle klassene

FELLES UNDERVISNINGSSOPPLEGG FOR AHS - BIBLIOTEKENE

INNFØRINGSKURS (ca. 2 timer)

Deltakerforutsetninger:

- Nye bachelorstudenter i deres første uker av studiet.
- Forskjellig; alt fra ferske fra videregående skole til ferdig bachelorgrad i andre fag

Mål:

- Vise sammenhengen mellom det som står i fagplanene om innhenting og bruk av informasjon, og kunnskap om biblioteket og bibliotekets tjenester
- Kunnskap om hvordan biblioteket kan brukes, hvor det finnes og hvem som jobber der
- Holdninger og ferdigheter i dette,
- Kjennskap til bibliotekets hjemmesider
- Kunnskap nok om BIBSYS til at de kan finne en bok i basen og lokalisere den på hyllen

Rammefaktorer:

- Bør skje i studentenes introduksjonsuker
- Få klare avtaler med faglærer
- Timeplanfestet
- Bruke studentenes eget klasserom, evt. finne annet egnet lokale
- Gjøre biblioteket og bibliotekets PCer klar til omvisning og oppgaveløsning (her må bibliotekene ta en kritisk gjennomgang av skilting)
- Sjekke opp utstyr, spesielt PC og oppladbar mus dagen før
- Hvor mange studenter skal være tilstede

Arbeidsmetode:

- Forelesning felles i klasse/kull
- Powerpointpresentasjon / internettsøking
- Omvisning i biblioteket
- Oppgaveløsning i biblioteket
- Fokuserer på lærer/student; prøve å aktivisere studentene med spørsmål, oppsummering av siste gjennomgatte bolk, summing, vitser med mer

Innhold:

- Program for dagen
- Informasjon om videre opplæring gjennom studiet og hensikten med denne, koblet opp mot det fagplanene sier om informasjonsinnhenting og –bruk.
- Informasjon om bibliotekstjenesten generelt og studiestedsbiblioteket spesielt
- Hva kreves av en høgskolestudent; her sette en standard for hvilke krav som stilles til en høgskolestudent i forhold til bruk av kilder, krav til å lese engelsk, kildekritikk
- Holdninger/solidaritet til medstudenter når det gjelder bruk av bibliotekets tjenester
- Kort gjennomgang av bibliotekets hjemmesider (startsider), med spesiell vekt på venstremargen; Databaser, Offentlig info, MIME.
- Forskjellen på å søke i bibliotekets kvalitetsvurderte kilder og søkemotorer
- Gjennomgang av BIBSYS
 - o Søkeside
 - o Treffliste
 - o Bestillinger, innprente at studentene må hente bøkene selv hvis de står på hyllen i biblioteket, og ellers bruke kommentarfeltet hvis det å hente bøkene er vanskelig
 - o Eksemplarinformasjon, hva er bibliografisk informasjon og hva er informasjon om hvor boken befinner seg og hvordan man kan finne den
 - o Kort gjennomgang av Dewey som oppstillingssystem
 - o Min side
 - o Fornyelser
 - o Kobling mellom BIBSYS og ressurs/pensumlistene på web, og her vise hva som er artikler, kapitler i bøker og bøker – forskjellen på disse og hvordan de finnes på forskjellige steder

Evaluering:

- Lage et multiple choice - skjema i It's learning
- Lage noen få enkle spørsmål som går inn i halvtårs - evalueringen til studentene (Dette må jobbes mer med i forhold til utforming – skal vi evalueres både på undervisningen og tjenestene?)
- Lage en loggbok for egen evaluering og beskrivelse av hva som er gjennomgått (dette lager Irene et forslag til)

Litteraturliste

American Library Association (2000) *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. American Library Association. Tilgjengelig fra:

<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/standards.pdf> [lest 15.09.05]

Bjørndal, B. & Lieberg, S. (1978) *Nye veier i didaktikken?: en innføring i didaktiske emner og begreper*. Oslo, Aschehoug.

Bundy, A. (2004) *Australian and New Zealand Information Literacy Framework. Principles, Standards and Practice*. 2nd edition. Tilgjengelig fra:

<http://www.caul.edu.au/info-literacy/InfoLiteracyFramework.pdf> [lest 15.09.05]

Bruce, C. (1997). *The seven faces of information literacy.*, Adelaide, Auslib Press.

Dysthe, O. (1996) "Læring gjennom dialog" - kva inneber det i høgare utdanning? I: *Ulike perspektiver på læring og læringsforskning*, red. O. Dysthe, s.105- 135. Oslo, Cappelen.

Hiim, H. & Hippe, E. (1998). *Læring gjennom opplevelse, forståelse og handling: En studiebok i didaktikk*. 2. utg. Oslo, Universitetsforlaget.

Kuhlthau, C. K. (2004). *Seeking meaning : a process approach to library and information services*. 2. utg. N.J., Ablex, Norwood.

Leth, G. & Thurén, T. (2000). *Källkritik för internet*. Stockholm, Styrelsen för psykologiskt försvar.

Skov, A. (2000) *Referér korrekt!: Om udarbejdelse af bibliografiske referencer*.

Danmarks Bibliotekskole, Tilgjengelig fra:

<http://www.db.dk/bib/tutorials/referencer/default.htm> [lest 15.09.05]

Søk og Skriv (mars 2007) *For kursholdere - Bibliotekundervisning i høyere utdanning*.

Tilgjengelig fra: https://bora.uib.no/bitstream/1956/2205/1/SOS_kursholdere.pdf

[lest 05.03.08]

Universitetsbiblioteket i Aalborg (2003). *SWIM*, Aalborg Universitetsbibliotek,

Tilgjengelig fra: http://www.aub.aau.dk/portal/js_panel/forside/article/128 [lest 15.09.05]

Universitetsbiblioteket i Aalborg (2003). *SWIM pædagogisk manual*. Aalborg
Universitetsbibliotek,
Tilgængelig fra: <http://www.swiminfo.dk/pdf/paedagogik.pdf> [lest 15.09.05]

Videre lesing

Problembasert læring

Bjørke, G. (2000). *Problembasert læring ei innføring for profesjonsutdanningane*. Rev. utg., Oslo, Universitetsforlaget.

Fjernstudenter og e-læring

Eide, T. E., Knudsen, I. M., Kvam, A., & Vistven, L. (1998). *Med fjernstudenten i fokus - Tilrettelegging for fjernundervisning*. Norgesuniversitetet.

Tilgjengelig fra: http://norgesuniversitetet.no/filearchive/SOFF-Rapp_1-1998.pdf [lest 27.09.05]

Støkken, A. M., & Wilhelmsen, J. (red) (2004). *Jeg har en motor inni meg som driver meg sjøl...Livet som voksen fleksibel student*. Tilgjengelig fra:

<http://norgesuniversitetet.no/filearchive/skrift2-2004.pdf> [lest 27.09.05]

Skriving for nettet

Calvert, C. (2004). *Skriv for nettet - kort og god*. Oslo, Universitetsforlaget.

Dalen, O. & Mjøhus, J. O. (2004). *God nettskriving*, Oslo, Cappelen.

Stewart, E. (2004). *Gode råd for skriving på nettet*. Høgskolen i Oslo.

Tilgjengelig fra: <http://www.hio.no/content/view/full/28068> [lest 27. 09.05]

Proessorientert skriving

Dysthe, O. (1996) "Læring gjennom dialog" - kva inneber det i høgare utdanning? I: *Ulike perspektiver på læring og læringsforskning*, red. O. Dysthe, s.105- 135. Oslo, Cappelen.

Dysthe, O., Hertzberg, F., & Hoel, T. L. (2000). *Skrive for å lære skriving i høyere utdanning*. Oslo, Abstrakt forlag.

Dysthe, O. (2001). *Dialog, samspel og læring*. Oslo, Abstrakt forlag.

Egeland, L. (2004). *Det handler om læring*. ABM-utvikling. Tilgjengelig fra: <http://www.abm-utvikling.no/publisert/ABM-skrift/2004/laring.pdf> [lest 30.09.05]

Eritsland, A. G. (2004). *Skrivepedagogikk teori og metode*. Oslo, Samlaget.

Kock, C. (1996). "Hvilken skriveundervisning har universitetet brug for? : Retorisk tradition og pædagogisk praksis". I: *Ulike perspektiv på læring og læringsforskning*, red. O. Dysthe, Oslo, Cappelen.

Vaage, S. (2001). "Perspektivtaking, rekonstruksjon av erfaring og kreative læreprosessar George Herbert Mead og John Dewey om læring". I: *Dialog, samspel og læring*, red. O. Dysthe, Oslo, Abstrakt forlag.

